

Handläggare
Anna Mattsson
Telefon: 08- 508 29307

Till
Kommunstyrelsen

Program för en sammanhållen stad 2015-2020

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande.

1. Stadsledningskontorets förslag till Program för en sammanhållen stad 2015 - 2020, bilaga 2, godkänns.

Irene Svenonius

Staffan Ingvarsson

Stadsdirektör

Biträdande stadsdirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gavs i budget för 2014 uppdrag att ta fram ett förslag till gemensamt program för ytterstadens utveckling. Det förslag som framtagits innehåller sju mål och 13 delmål. Uppföljningsansvaret för delmålen fördelas på nämnder och styrelser efter rådighet, medan kommunstyrelsen har det samlade uppföljningsansvaret för programmet. Förslaget till program har tagits fram i dialog med förvaltningar och bolag som diskuterat arbetet med utgångspunkt i ytterstadsvisionerna. Dessutom har betydelsefulla externa samverkansaktörer bjudits in till dialoger. Förslaget till Program för en sammanhållen stad bygger vidare på de framgångsfaktorer som präglat ytterstadsvisionerna men med en starkare integrering i staden styr- och uppföljningssystem.

Stadsledningskontoret föreslår därför att förslag till Program för en sammanhållen stad godkänns och att programmet utgör ett styrdokument för hur arbetet med ytterstadsvisionerna ska organiseras och finansieras.

Bakgrund

Inom ramen för ”Vision 2030 - ett Stockholm i världsklass” bedriver Stockholms stad sedan 2007 ett strategiskt arbete med utveckling av ytterstaden. Inledningsvis riktades insatserna mot stadsdelarna kring Järvafältet i Vision Järva 2030 för att därefter även riktas mot stadens södra stadsdelar i Vision Söderort 2030. Motsvarande visionsarbete för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antogs av kommunfullmäktige i maj 2014.

Mellan 2007 – 2014 har sammanlagt 450 miljoner kronor disponerats för att finansieras projekt som ligger i linje med respektive vision i syfte att skapa nya lösningar på utmaningar i ytterstaden. Det ursprungliga beslutet om 200 miljoner kronor för Järvalyftet har följts av ytterligare beslut om 200 respektive 50 miljoner kronor för framtida satsningar inom Vision Järva och Vision Söderort samt Vision Hässelby-Vällingby. Medlen är nu förbrukade och ett stort antal projekt har beviljats finansiering med ytterstadsmedel sedan 2007. Finansieringen upphör vid utgången av 2014. Stadsledningskontoret, som har det samordnande ansvaret för stadens ytterstadsarbete, har följt upp dessa projekt för att lägga grunden för vidare satsningar på utvecklingen av ytterstaden.

Med anledning av detta har kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram ett gemensamt program för ytterstadens utveckling. Av kommunfullmäktiges budget 2014 framgår att ” *Arbetet med att utveckla ytterstaden finns konkretiserat i Vision Järva 2030, Vision Söderort 2030 och Vision Hässelby-Vällingby 2030. Ytterstaden ska utvecklas genom förbättrad trygghet, goda utbildningsmöjligheter, tillgång till fler jobb, bättre infrastruktur och stadsmiljö. Utvecklingen av stadens tyngdpunkter enligt översiktplanens strategier är central. Under 2014 ska de olika ytterstadsprogrammen samlas i ett gemensamt program för ytterstadens utveckling.* ”

Stadsledningskontoret har under 2014 tagit fram ett förslag till gemensamt program för ytterstadens utveckling – Program för en sammanhållen stad.

Förslaget till Program för en sammanhållen stad vilar på sju underlag:

- Förslag till reviderad vision för Stockholms stad 2030
- Vision Järva 2030
- Vision Söderort 2030
- Visions Hässelby-Vällingby 2030
- Rapport ”Projekt som beviljats ytterstadsmedel inom ramen för Vision Järva, Vision Söderort och Vision Hässelby-Vällingby till och med våren 2013.
- Rapport ”Sammanställning av andra städers erfarenheter från satsningar på socialt utsatta områden och stadsdelar.”
- Dialoger med interna aktörer och externa samverkansaktörer som polis, fastighetsägarföreningar och nätverket Järvaandan.
- Inventering av sociala risker.

Ärendets beredning

Ärendet är berett av stadsledningskontorets förnyelseavdelning.

Medarbetare på olika nivåer i stadens förvaltningar och bolag har bjudits in till dialog för att diskutera arbetet med ytterstadsvisionerna. Frågor om vilka resultat som uppnåtts, vad som kan förstärkas och förbättras, för och nackdelar med den nuvarande organisationen av arbetet har analyserats. Dessutom har externa samverkansaktörer som polis, fastighetsägarföreningar och nätverket Järvaandan bjudits in till dialoger. Sammantaget har 200 personers synpunkter inhämtats och diskuterats i arbetet med att ta fram programmet. Vidare har ett antal utvärderingar genomförts, bland annat en uppföljning av de projekt som finansierats via projektmedel vilket gett en vägledning för den fortsatta inriktningen vad gäller finansiering och beslut om nya projekt inom ramen för ett nytt program samt en riktning av vad som bör implementeras som ordinarie verksamhet.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

I förslaget till reviderad version för Stockholms stad ”Ett Stockholm i världsklass” föreslås högt ställda långsiktiga mål om en mer sammanhållen stad utan sociala och fysiska barriärer. Målet är ett Stockholm med hög livskvalitet för invånare i olika åldrar och med vitt skiftande bakgrunder.

I vision Järva 2030, antagen av kommunfullmäktige 2009 kopplas flera perspektiv på hållbar stadsutveckling ihop. Upprustningen av miljonprogrammets bostäder och fysisk omvandling av stadsmiljön

är den drivande kraften i utvecklingen och sker samtidigt med satsningar på trygghet, utbildning, jobb och företagsutveckling.

Vision Söderort, antagen av kommunfullmäktige 2010, har två regionala huvudmål, bättre tvärförbindelser och fler arbetsplatser men även två lokala mål, områdesutveckling och upprustning av de kommunala bostäderna.

I Vision Hässelby-Vällingby, antagen av kommunfullmäktige 2014, läggs tyngdpunkten på ökad trygghet, samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst, fler personers inträde på arbetsmarknaden samt utveckling av näringsliv och centrumområden. En viktig del är också att stärka formerna för medborgardialog och medborgarmedverkan.

Som framgångsfaktor uttalas att insatser ska göras parallellt inom visionernas teman vilka kan sammanfattas stadsmiljö och boende, trygghet i vardagen, skola och utbildning samt arbete och företagande. Insatser ska också göras i samverkan mellan aktörer och i dialog med medborgarna och ideella organisationer.

Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget till Program för en sammanhållen stad har arbetats fram i bred dialog med berörda nämnder och bolag, men också med företrädare för näringsliv, andra offentliga aktörer och företrädare för boende i området genom föreningar. Deltagande nämnder och bolag har avsatt resurser i form av sina respektive expertkompetenser inom varje tema (skola, arbete, trygghet, boende och stadsutveckling) inom ytterstadsvisionerna.

Förslaget till Program för en sammanhållen stad 2015- 2020, bilaga 2, beskriver hur arbetet med ytterstadens utveckling ska organiseras under kommande femårsperiod. Utgångspunkten är de utvärderingar och den erfarenhetsinhämtning som gjorts under processen med att ta fram ett förslag på program.

Med Programmet för en sammanhållen stad följer två bilagor. En bilaga 1 "Visionsarbete i Ytterstaden" med slutsatser och utvärdering av arbetet med ytterstadsvisionerna samt en bilaga 3 "Ytterstadsvisionerna – Inventering av sociala risker för stadsdelar" som redovisar det sammanvägda indexet av indikatorer för sociala risker för stadsdelar i ytterstaden. Inventeringen har tagits fram av Sweco på uppdrag av Stadsledningskontoret. Sammanställningen utgår från den s. k Västra Götalandsmodellen och delar in

indikatorer för sociala risker i fyra huvudområden – sociala riskfaktorer, hälsa, säkerhet & trygghet, försörjning.

Rekommendationer utifrån gjorda utvärderingar

Utifrån de utvärderingar som gjorts lyfts ett antal rekommendationer som arbetats in i det nya programmet:

- krav på långsiktig strategi för beviljande av resurser till projekt/metodutveckling,
- stärka den löpande uppföljningen av individuella projekt och den samlade projektportföljen,
- mer spridning av goda exempel och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelnämnderna,
- fördjupade utvärderingar kring vissa avgränsade frågor för att få bättre underlag kring vilka typer av insatser och projekt som kan förväntas ge störst nytta,
- utveckla samarbete och erfarenhetsutbyte med andra städer.

I dialogerna med både interna och externa aktörer har följande synpunkter haft en betydande roll i förslaget till program.

Samverkan på lokal och central nivå har utvecklats och förstärkts under arbetet med visionerna åren 2007 till 2014, både inom staden och externt. I det fortsatta arbetet bör dock samverkansgruppers syften och mandat tydliggöras för att uppnå större effektivitet och tydligare resultat. Arbetet inom det nya programmet måste vara långsiktigt. Både interna och externa aktörer önskar en inriktning som förstärker kontinuiteten i arbetet. Utrymme behövs dock för att pröva nya metoder och arbetssätt. En förutsättning för att programmet ska ge resultat på längre sikt är att strukturerna för att tillskjuta extra resurser uppmuntrar och stöder uppföljning eller utvärdering samt planer för implementering i ordinarie arbete.

I projekt där det funnits koppling till facknämnder har samverkan och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelnämnder varit starkare. Facknämnderna behöver en organisation och resurser för ytterstadsarbetet som är tydlig och behöver utse personer till styrgrupper och arbetsgrupper. Att uppföljning, utifrån både helhet och individuella projekt, bör förstärkas är en uppfattning som har inarbetats i strukturen för det nya programmet

Programmets teman

Företagsutveckling, sysselsättning och förbättrat resultat i skolorna samt bostäder där olika former av upplåtelse och storlekar behöver blandas mer för att utveckla stadsmiljöer och stärka sammanhållningen är prioriterat i programmet. Bostadsbyggande, upprustning av bostäder byggda under 60- och 70-talen och stadsutvecklingens positiva roll i att utveckla attraktiva kvaliteter i programområdena betonas också. Stadsutveckling föreslås liksom idag vara motorn i förändringsarbetet. När det gäller miljömässig hållbarhet hänvisas till stadens miljöprogram.

Inriktningarna i programmet följer ytterstadsvisionernas teman:

- Stadsmiljö och boende
- Skola och utbildning
- Jobb och företagande
- Trygghet i vardagen (ersätts med lokalt arbete för social hållbarhet)

Fokus på några områden

Programmet föreslås gälla för ett antal stadsdelsområden inom Rinkeby – Kista, Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby, Skärholmen, Enskede-Årsta-Vantör samt Farsta stadsdelsnämnder. Urvalet baseras på den inventering av sociala risker som Sweco gjort på uppdrag av Stockholms stad (bilaga 3). Indexet för risker som bygger på Västra Götalandsmodellen är ett konkret verktyg som påvisar var i staden en förstärkning av insatser utifrån visionernas målområden är extra angelägen

Integrering i ILS och lokalt arbete med handlingsplaner

Inriktningen för ett program för en sammanhållen stad för perioden 2015-2020 är att det arbete som inletts inom visionsområdena ska fortsätta allt mer mot en integrering i ordinarie verksamhet. Arbetet är en del av berörda nämnders kärnuppdrag och bör därför implementeras i den ordinarie budget- och uppföljningsprocessen. Programmet syftar till integrera arbetet med en sammanhållen stad i nämnders och bolags ordinarie verksamhetsplanering. Programmet pekar ut uppföljningsansvariga nämnder och bolag. I fördelningen av uppföljningsansvaret har hänsyn tagits till nämnders och bolagsstyrelsers rådighet över målet. Under rubriken ”Målen innebär även att” uppmanas nämnder och bolag att återkomma med skrivningar i verksamhetsplanen om vilka aktiviteter eller arbetssätt som under året ska leda fram till måluppfyllelse.

Programmet föreslås integreras i stadens styrmodell, ILS. Nedbrytning av mål i den egna verksamheten ska göras utifrån programmets geografiska prioriteringar. Programmet ger en tydlig inriktning att ansvarig nämnd/bolag ska formulera i sin verksamhetsplan antingen/och/eller nämndmål, indikatorer, aktiviteter och åtaganden som leder till att målen i programmet kan nås. En nämnd/bolag utses som huvudansvarig när det är aktuellt för de specifika målen.

För att öka den lokala samverkan och delaktigheten föreslås att stadsdelsnämnderna när det gäller målområdet social hållbarhet, i samarbete med det (eller de) bostadsbolag som har ett stort bestånd i området, genomför en analys under våren 2015 av stadsdelsnämndens sociala index. Målsättningar för vilka resultat som ska uppnås inom programperioden, hur de ska mätas samt vilka aktiviteter som ska utföras för att uppnå målen upparbetas. Anvisningar för detta tas fram av stadsledningskontoret under hösten 2014.

Mål kan uppnås snabbare och resurser sparas genom ett brett samarbete mellan stadens förvaltningar och bolag. Ambitionen i programmet är att arbeta bort de hinder och begränsningar som kan uppstå på grund av stuprörstänkande. Metoder för hur arbete med samverkan, såväl internt inom staden som med medborgare och samarbetspartners ska bedrivas och utvecklas beskrivs i programmet.

Kommunstyrelsen föreslås bli uppföljningsansvarig för programmet som helhet.

Genomförande och uppföljning

Ansvar för genomförandet av Programmet för sammanhållen stads mål åvilar de nämnder och bolag som är utpekade som ansvarig eller berörd av målet. Utveckling mot ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet är viktig för hela staden men omfattningen och intensiteten i arbetet bör vara proportionell till graden av social risk. Indexet för sociala risker är ett konkret verktyg som påvisar var i staden en förstärkning och fokusering av insatser utifrån visionernas målområden är extra angelägen. Facknämnderna föreslås ha en lättillgänglig organisation för ytterstadsarbetets alla målområden och ska utse personer till styrgrupper och arbetsgrupper.

Uppföljningsansvaret för delmålen anges i programmet för specifika nämnder och bolag. Kommunstyrelsen har det

övergripande uppföljningsansvaret för programmet och bär därmed rapporteringsansvaret till kommunfullmäktige. Programmets genomförande och uppföljning ska integreras i stadens system för integrerad ledning och styrning, ILS.

Integrering av programmet i stadens styrsystem betyder att målen i programmen blir en förlängning och förtydligande av verksamhetsområdesmålen i kommunfullmäktiges budget. Nämndens och styrelsens åtaganden utifrån programmet ska framgå av respektive nämnds och bolags verksamhetsplan. Målen bryts ner i aktiviteter, åtaganden och uppföljningsbara indikatorer.

Finansiering

Sedan 2007 har 450 mnkr disponerats för projekt. Dessa har fördelats utifrån ytterstadsarbetets fyra fokusområden: arbete, utbildning, trygghet och stadsmiljö/boende. Projekt inom trygghetsområdet har fått mest resurser inom ramen för de avsatta medlen ca 285 miljoner kronor. Projekt inom området arbete har tilldelats ca 80 miljoner kronor och utbildning och stadsmiljö tillsammans runt 70 miljoner kronor. Utöver dessa satsningar har ett omfattande arbete pågått med ytterstadsutveckling i nämndernas och bolagens ordinarie verksamhet, inte minst på investeringssidan, med stora infrastrukturprojekt och upprustning av miljonprogramsområden

150 mnkr föreslås disponeras för programperioden. Medlen ska användas till att starta upp aktiviteter/arbetsätt som beslutats om i handlingsplanen för lokalt arbete för social hållbarhet. Medlen föreslås kunna sökas av de stadsdelsnämnder som programmet gäller för. Medel kan inte användas till investeringar eller till arbeten inom ordinarie verksamhet som saknar finansiering. Ansökningar om projektmedel föreslås godkännas i den lokala styrgruppen för lokalt arbete med social hållbarhet innan de blir ett ärende till den lokala nämnden. På så sätt behålls den nuvarande ansökningsprocessen inom ordinarie budgetarbete som innebär att alla ansökningar om ytterstadsmedel behandlas i nämnd innan de går vidare till kommunstyrelsen.

Förfarandet är viktigt för styrning, transparens och långsiktighet. Det är också viktigt att sträva efter god balansgång mellan centralt formulerade krav och lokalt initierade idéer. Det lokala engagemang som ligger till grund för många innovativa idéer får inte hämmas av onödig byråkrati men arbetssätten/aktiviteterna får inte heller bli tillfälliga projekt utan uppföljning eller plan för implementering.

Kommunstyrelsen bereder ansökningarna med hjälp av sakkunniga. Ansökningarna föredras i en styrgrupp, som tillsätts för programmet och som ersätter styrgrupperna på förvaltningschefsnivå för visionerna, där samråd sker innan förslag till beslut lämnas till kommunstyrelsen. Till styrgruppen rapporteras också de målsättningar för vilka resultat som ska uppnås inom programperioden, hur de ska mätas samt vilka aktiviteter som ska utföras för att uppnå målen som tagits fram i det lokala arbetet med social hållbarhet.

Ett antal av satsningarna som finansierats via ytterstadsmedel, bedöms framgent, inom ordinarie budget, kunna integreras i ordinarie verksamhet. Detta är den satsning på feriearbeten, cirka 40 mnkr per år, som tagit ungefär 30 procent av projektmedel i anspråk under perioden 2007 till 2014, sociala insatsgrupper 20-29 år, uppsökande arbete genom trygghetsvårdar, medborgarvårdar, förstärkt fältarbete, idrottsatsningar genom idrottslyftet Järva.

Kulturnämnden, trafik- och renhållningsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte erhållit medel via ytterstadsprojekten i någon större omfattning och förväntas fortsatt inrymma och integrera särskilda satsningar inom ordinarie budget och verksamhetsplanering.

Därutöver finns ett antal projekt där potentialen för integrering i ordinarie verksamhet behöver utredas. Finansiering av ovanstående föreslås hanteras i samband med upprättande av kommunfullmäktiges budget.

Stadsledningskontorets samlade bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att Programmet för en sammahållen stad kommer att bidra till att förstärka kontinuiteten i arbetet med ytterstadens utveckling men också stärka den löpande uppföljningen av individuella projekt och programmet som helhet. Integreringen i stadens budgetarbete och styrsystem ILS i kombination med det lokala arbetet med social hållbarhet ökar möjligheten till god balans mellan styrning och uppföljning och förankring och delaktighet.

Överenskommelsen om tunnelbanan och förverkligandet av Bostadspotential i Stockholm kommer att innebära ett ytterligare fokus på ytterstaden. 40 000 bostäder ska byggas inom tunnelbanans influensområde, det vill säga inom stora delar av söderort, fram till 2030. Bostadspotential i Stockholm visar på betydande möjligheter att skapa väsentliga tillskott av bostäder i

hela staden. Då en stor del av potentialen finns i områden där utvecklingen i dagsläget inte är marknadsdriven är det nödvändigt att fokusera på en positiv utveckling i dessa stadsdelar för att staden på sikt ska kunna uppfylla de högt ställda bostadsmålen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Program för en sammanhållen stad Stockholms stad 2015-2020, godkänns.

Bilagor

1. Visionsarbete i Ytterstaden 2007- 2014
2. Program för en sammanhållen stad 2015-2020
3. Ytterstadsvisionerna – Inventering av sociala risker för stadsdelar